

3. Джонсон Н. Статистика и планирование эксперимента в технике и науке: Методы обработки данных / Н. Джонсон, Ф. Лион // Под ред. Э.К. Лецкого. – М.: Мир, 2000. – 610 с – С.398.

4. Коган Г.М. Мир общения: Проблема межсубъектных отношений / Г.М. Коган. – М.: Политиздат, 1988. – 319 с. – (Над чем работают и спорят философы).

УДК 378.016:78

Хуан Яцзянь

КОНЦЕРТНО-КОНКУРСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК УМОВА САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

В статье рассмотрена проблема самоактуализации будущих преподавателей музыкального искусства. Определена сущность данного феномена в контексте специфики музыкально-инструментальной подготовки студентов в педагогических университетах. Обращено внимание на то, что процесс самоактуализации будущих специалистов осуществляется в единстве с реализацией их творческого потенциала через стремление выразить себя, максимально проявить художественно-исполнительские возможности. В качестве условия самоактуализации рассмотрена концертно-конкурсная деятельность студентов. Раскрыты особенности концертно-конкурсной деятельности будущих преподавателей музыкального искусства.

Ключевые слова: самоактуализация, реализация творческого потенциала, самовыражение, концертно-конкурсная деятельность.

The article describes the problem of self-actualization of the future teachers of musical art. The essence of this concept is defined in the specific context of music-instrumental training of students in Pedagogical Universities. It noticed that the process of self-actualization of future specialists is carried in unity with realization of their creative potential through an aspiration to self-expression and maximum expression of art-performing possibilities. The concert-competitive activity of students is considered as a condition for self-actualization. The article reveals of concert-competitive activity of the future teachers of musical art.

Keywords: self-actualization, realization of creative potential, self-expression, concert-competitive activity.

В умовах політичних і соціально-економічних реформ України та Китаю до системи мистецької освіти висуваються нові вимоги, які реалізуються в процесі професійної підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва через виховання особистостей, які володіють якостями, необхідними для ефективної самореалізації і самовираження в професійній діяльності. Тому в процесі музичного навчання в педагогічному університеті на перший план висувається проблема самоактуалізації студентів, що є необхідною передумовою розвитку фахівців, конкурентноспроможних на ринку праці.

Особливістю професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва є спрямування на розвиток фахової майстерності, спеціальних здібностей, зокрема в процесі музично-виконавської діяльності, а також актуалізації особистісно-професійного покликання кожного студента.

Це дозволяє майбутньому фахівцю виражати, розвивати і реалізовувати в процесі музично-інструментальної підготовки свою художньо-творчу індивідуальність, особистісні професійно-значущі цілі, цінності, здібності тощо.

Мистецтвознавством, музичною психологією і педагогікою накопичений значний досвід з питань художньо-творчої самоактуалізації студентів педагогічних університетів, який допомагає в розробці теоретичних основ і технологій розвитку заявленої проблеми. Це дослідження, які розглядають специфіку мистецтва і музичної діяльності (Б. Асаф'єв, Л. Виготський, А. Готсдінер, М. Каган, Б. Теплов, В. Цуккерман, Г. Ципін та ін.), музичну культуру суспільства й особистості (Г. Гонтарев, Р. Грубер, А. Сохор, Р. Тельчарова та ін.),

особливості художнього та музичного навчання, музично-педагогічної діяльності, особистісних якостей педагога-музиканта (А. Абдуллін, Ю. Алієв, М. Олійник, О. Рудницька, Л. Школяр та ін.).

Науковою цінністю в контексті дослідження художньо-творчої самоактуалізації особистості є праці класиків музичної педагогіки (Н. Гродзенська, К. Орф, В. Шацька, Б. Яворський та ін.), а також сучасних дослідників у галузі мистецької освіти (А. Козир, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Щолокова та ін.).

Незважаючи на значний науковий доробок сучасних досліджень, можна констатувати існування певних прогалин у розробленості проблематики, пов'язаної з розвитком самоактуалізації майбутніх викладачів музичного мистецтва. Одним із способів вирішення означеного питання є визначення особливостей концертно-конкурсної діяльності студентів в межах музично-інструментальної підготовки як умови їх ефективної самоактуалізації. Означене і вважаємо метою статті.

Витоки наукової ідеї самоактуалізації беруть свій початок у дослідженнях К. Гольдштейна, А. Маслоу і К. Роджерса. На думку вчених, означений феномен зумовлює розвиток повноцінно функціонуючої особистості через досконале пізнання власної сутності і свого внутрішнього досвіду. Це процес виявлення і реалізації життєвих цілей, головною рушійною силою якого є прагнення до власного здійснення, реалізації і вираження своєї «самості» та свого «Я».

Ми визначаємо поняття самоактуалізації майбутнього викладача музичного мистецтва в контексті його музично-інструментальної підготовки як повну реалізацію своїх музично-виконавських здібностей, інтерпретаційних навичок, якостей і властивостей, прагнення до самоздійснення, актуалізації, розкриття і ствердження власного творчого потенціалу.

Однією з провідних ідей концепції самоактуалізації особистості А. Маслоу і концепції К. Роджерса щодо повноцінно функціонуючої людини є ідея «повного розкриття людського в людині» (А. Маслоу), її прагнення «стати самою собою» (К. Роджерс). Слід підкреслити, що ідея К. Роджерса про прагнення «стати самим собою» [6] була конкретизована і реалізована в рамках гуманістичної етики Е. Фромма, який обґрунтував гуманістичний принцип «бути насправді самим собою» [7, с. 112]. «Повне розкриття всього людського в людині», здатність людини «стати самою собою» і створювати згодом гідне життя, наповнене сенсом, як зауважує А. Маслоу, неможливо без творчості [3, с. 69]. В контексті нашого дослідження слід підкреслити, що майбутні викладачі музичного мистецтва до творчості активно залучаються в процесі концертно-конкурсній діяльності.

На думку О. Віцинського, публічний виступ (яким можна вважати концертний або конкурсний), не є окремою художньою віхою музично-виконавської діяльності музиканта [2]. Ми вважаємо, що виділення означеного етапу в окрему, підсумкову ланку є необхідністю через особливості цілей і способів його реалізації, зокрема, порівняно з підготовчим етапом. Підкреслимо, що концертний виступ мобілізує всі професійно значущі якості виконавця, вимагаючи від нього набагато результативнішого емоційного, інтелектуального, творчого самовираження.

Характеризуючи публічний виступ музиканта, А. Хараш наголошує на тому, що це діяльність комунікатора, яку можна побачити і почути. Вона містить два взаємодіючих процеси: пред'явлення комунікатора власне себе і пред'явлення тексту [8, с. 85]. В контексті нашого дослідження, пред'явлення комунікатором себе – це самоактуалізація майбутнього викладача музичного мистецтва в процесі музично-виконавської діяльності, в процесі виконавського втілення-інтерпретації тексту через реалізацію власного творчого потенціалу.

Слід звернути увагу на значну строкатість наукових підходів до дослідження проблеми реалізації творчого потенціалу особистості в контексті її самоактуалізації. Так, Я. Пономарьов наголошує на певній особливості перебігу творчого процесу – зокрема, особистість отримує задоволення не стільки від досягнення мети творчості, скільки від самого процесу, зумовленого самовираженням індивіда [5, с. 67].

В. Петрушин особливого значення для успішної реалізації творчої діяльності надає аспекту цілепокладання як характеристики, яка структурно організує все творче

самовираження людини. На його погляд, «прихильність завданню», цілеспрямованість і прагнення до самоактуалізації є однією з центральних якостей творчої особистості [4].

Розгорнуту характеристику властивостей творчої особистості надає Б. Ананьєв. Серед них – глибина і гострота думки, незвичність постановки проблеми та її вирішення, інтелектуальна ініціатива, самореалізація. Все це, на думку дослідника, є основою самореалізації особистості [1, с. 66].

Враховуючи чимало відмінностей у поглядах, на думку більшості дослідників, однією з основних характеристик творчої особистості є потреба в самовираженні, самореалізації і самоактуалізації. На думку К. Роджерса, головним є спонукальний мотив – прагнення людини реалізувати себе, проявити свої можливості [6, с. 412], «прагнення до саморозвитку, розширенню, вдосконаленню, зрілості, до вираження і прояву всіх здібностей...» [6, с. 413].

Майбутній викладач музичного мистецтва через творчу реалізацію в процесі концертно-конкурсній діяльності завдяки вербальним або невербальним діям проявляє, виражає свої музично-виконавські здібності, своє «Я», яке пред'являється іншим, сприймається іншими в особливому художньо-просторовому полі. Особливістю самоактуалізації студентів у такому контексті є те, що означений процес вважається результатом опосередкованої взаємодії з оточуючим художньо-творчим середовищем, музичним матеріалом, слухачами тощо. Така взаємодія визначає адекватні її змісту художньо-освітні цілі, які стають поштовхом для подальшого розкриття творчого потенціалу, самовдосконалення і самовираження майбутніх фахівців.

Розвиток досліджуваного феномена в процесі концертно-конкурсної діяльності буде ефективно реалізовуватись через індивідуалізацію художньо-освітньої діяльності студентів: збереження своєрідності музично-естетичних уподобань кожного з них, урахування музично-виконавської домінанти і опори на переваги психофізіологічних особливостей майбутніх фахівців.

Звернення до стратегій індивідуального розвитку майбутніх викладачів музичного мистецтва сприяє розкриттю їх творчого потенціалу і можливостей. Прагнення до особистісного, оригінального, нестандартного рішення задуму музичного твору спонукає студентів до самоактуалізації, а отже – до самовираження, пошуку нестандартних підходів в процесі концертно-конкурсної діяльності. Викладач повинен спрямувати зусилля на збереження того позитивно-характерного, що притаманне майбутньому фахівцю, підтримку його індивідуального-творчого розуміння й інтерпретації музичного матеріалу, його прагнення почути в музиці те, що зумовлене індивідуальними параметрами художнього сприйняття, те, що інші, можливо, могли й не помітити.

Отже, процес самоактуалізації майбутніх викладачів музичного мистецтва відбувається в єдності з реалізацією в них творчого потенціалу через прагнення виразити себе, максимально проявити художньо-виконавські можливості. Однією з провідних умов такого самовираження є концертно-конкурсна діяльність студентів.

Перспективними напрямом подальшого дослідження виокремленої проблеми може стати визначення компонентної структури самоактуалізації майбутніх викладачів музичного мистецтва і методичних засад оптимізації її розвитку.

Література

1. Ананьєв Б.Г. Современные психолого-педагогические проблемы высшей школы / Б. Г. Ананьєв. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1974. – С. 3-15.
2. Вицинский А. Процесс работы пианиста-исполнителя над музыкальным произведением / А. Вицинский. – М. : Классика-XXI, 2003. – 100 с.
3. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу [пер. с англ. Т. Гутман, Н. Мухина]. – 3-е изд. – СПб. : Питер, 2010. – 352 с.
4. Петрушин В. И. Психология и педагогика художественного творчества : Учебное пособие для вузов / В. И. Петрушин. – М. : Академический Проект, Гаудеамус, 2006. – 490 с.
5. Пономарев Я. А. Психология творчества и педагогика / Я. А. Пономарев. – М. : Педагогика, 1976. – 378 с.

6. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К. Р. Роджерс ; [пер. с англ. Е. И. Исениной]. – М. : Издательская группа «Прогресс», «Универс», 1994. – 480 с.
7. Фромм Э. Революция надежды : Навстречу гуманизированной технологии / Э. Фромм ; [пер. с англ. Т. В. Панфиловой]. – М. : Аст, 2006. – 288 с.
8. Хараш А. У. Смысловая структура публичного выступления (об объекте смыслового восприятия) / А. У. Хараш // Вопросы психологии. – 1978. – №4. – С. 86 – 97.

УДК 786.2:37-053.6

Лі Сіюнь

СТРУКТУРА САМООРГАНІЗАЦІЙНИХ УМІНЬ ПІДЛІТКІВ З ФОРТЕПІАННОГО НАВЧАННЯ

В статье представлена разработанная структура самоорганизационных умений подростков, которые обучаются игре на фортепиано в музыкальных школах и школах искусств. Комплекс самоорганизационных умений подан в контексте выделенных ведущих научных подходов; предложено собственное понимание этого понятия и дано обоснование соответствующих компонентов самоорганизации подростков в процессе обучения игре на фортепиано.

Ключевые слова: самоорганизационные умения, научные подходы, компонентная структура самоорганизации.

In this article is presented the self-organization components structure skills of teenagers, which study of piano play in the music schools and schools of art. The complex of self-organization skills used in context of general scientific ways, is presented also own meaning of this term and ground some self-organization components of teenagers in the study of piano play process.

Keywords: self-organization skills as a scientific concept, scientific ways, the self-organization components structure.

Проблемі самостійної діяльності, самостійності як особистісної якості, самостійної роботи суб'єктів навчання та іншим проявам САМО у навчальній діяльності було приділено багато уваги філософів, психологів, педагогів і методистів різних спеціальностей. Особливого значення цей феномен отримав у сучасних умовах реорганізації освіти, надання особливих можливостей для розкриття власного потенціалу, вияву юнацтвом своїх умінь та вподобань.

Самоорганізація молодих музикантів – особливий прояв психолого-діяльнісного ресурсу кожного підлітка, оскільки індивідуальна самостійна діяльність з опанування фортепіанних творів є -а ргіогі- самоорганізаційним процесом, без якого неможливо здійснення будь-яких творчих виконавських планів, навіть самих незначних, чим і актуалізується визначена проблема.

Науково-педагогічні дослідження були зконцентровані на багатьох аспектах проблеми самоорганізації. Так, у широкому розумінні слова самоорганізація вивчалась як саморух, самоструктурування, самодетермінація природних систем і процесів (Н. Афанасьєва, Є. Климов, О. Князькова); у кібернетиці дослідженнями самоорганізації займалися зарубіжні (Н. Вінер, Г. Паск, У.Р. Ешбі та ін.), російські й українські вчені (А. Лернер, Б. Юдін, В. Пушкін та ін.). Трансформуючись із кібернетики, поняття «самоорганізація» розкривалася філософами як найвища форма розвитку динамічних систем і виступала атрибутом загальнонаукової конкретизації філософського принципу саморозвитку (А. Астаф'єв, М. Ведмедєв, А. Горелов та інші).

У психології самоорганізація як система неповторної індивідуальності цікавила багатьох видатних вчених, зокрема В. Бехтерева, Л. Виготського, Л. Божович. Педагогікою вивчається структурування системи умінь самоорганізації особи (О. Барвенко, М. Дмитренко, Н. Дуднік, В. Филоненко та ін.). Окремі проблеми щодо самостійної діяльності особистості